

Henryk Malewski

XI MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWO-PRAKTYCZNA „KRYMINALISTYKA I EKSPERTOLOGIA¹ SĄDOWA: NAUKA, STUDIA, PRAKTYKA”, WILNO, 25–27 CZERWCA 2015 R.

Od roku 1999 kryminaliści na Litwie organizują tradycyjną międzynarodową konferencję naukowo-praktyczną pod tytułem „Kryminalistyka i ekspertyza sądowa: nauka, studia, praktyka”. Konferencje te miały być platformą do dyskusji i wymiany doświadczeń pomiędzy przedstawicielami nauki kryminalistycznej i środowiskami zawodów prawniczych, organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości na Litwie. Szczególne miejsce na tym forum przewidziano dla kryminalistyki akademickiej. Już od pierwszej konferencji ten dyskurs został przeniesiony na poziom międzynarodowy w ramach dążenia do integracji środowisk kryminalistycznych krajów europejskich². Od pierwszych konferencji wśród uczestników zagranicznych zawsze była pokaźna grupa znanych kryminalistów polskich. Wśród nich można wymienić prof. Zdzisława Kęglę, prof. Tadeusza Tomaszewskiego, prof. Huberta Koleckiego, którzy wielokrotnie uczestniczyli w tych spotkaniach, oraz wielu innych kryminalistów polskich z podstawowych ośrodków akademickich, a także laboratoriów kryminalistycznych. Retrospektywa tych konferencji została przedstawiona w informacji dr Grażyny Kędzierskiej w pierwszym numerze czasopisma „Zagadnienia Społeczne” oraz w czasopiśmie „Law and Forensic Science”³. Informacje na ten temat były zamieszczane też w czasopismach rosyjskich⁴,

---

¹ Ekspertologia sądowa (forensic Expertology – ang.; gerichtliche Expertology – niem.; судебная экспертология – ros.) – formująca się dyscyplina naukowa o ekspertyzie sądowej, wiadomościach specjalnych oraz o podmiotach je stosujących w postępowaniu przygotowawczym i procedurach sądowych.

² H. Malewski, *10 Międzynarodowa konferencja naukowa: Kryminalistyka i ekspertyza sądowa: nauka, studia, praktyka*, „Zagadnienia Społeczne” 2014, nr 2(2), s. 253–262.

³ Zob. G. Kędzierska, *IX międzynarodowa konferencja: Kryminalistyka i ekspertyza sądowa: nauka, studia, praktyka*, „Zagadnienia Społeczne” 2014, nr 1(1), s. 247–252; H. Malewski, *International Scientific-Practical Conference “Criminalistics and Forensic Examination Science, Studies, Practice”*, „Law and Forensic Science” (w druku).

⁴ Г. Малевски, *IX Международная научно-практическая конференция «Криминалистика и судебная экспертиза: наука, обучение, практика»* (г. Вильнюс, Литва, 21–22 июня 2013 г.). Пресс-релиз. // „Эксперт-криминалист” 2013, № 3, s. 28–29.

ukraińskich⁵, a nawet włoskich⁶.

Zarząd Litewskiego Towarzystwa Kryminalistycznego w 2014 r. postanowił wprowadzić zmianę w tytule konferencji i zamiast „ekspertyzy” pojawiło się słowo „ekspertologia”. We wschodnioeuropejskiej szkole kryminalistyki pojęcie to oznacza nową dyscyplinę naukową poświęconą ekspertyzie sądowej. Tym samym podkreśla się nie tylko znaczenie ekspertyzy sądowej, ale też jej naukowy charakter.

XI międzynarodowa konferencja „Kryminalistyka i ekspertologia sądowa: nauka, studia, praktyka” odbyła się w dniach 25–27 czerwca 2015 r. w Wilnie na Uniwersytecie im. Michała Romera. Organizatorami konferencji byli: Litewskie Towarzystwo Kryminalistyczne, Centrum Ekspertyzy Sądowej Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Litewskiej i Uniwersytet im. Michała Romera. W konferencji uczestniczyło ponad 60 osób z Polski, Litwy, Łotwy, Estonii, Ukrainy, Czech, Słowacji, Słowenii, Węgier, Rosji. Z różnych względów nie dojechali przedstawiciele Włoch i Kazachstanu, chociaż ich publikacje są zawarte w przygotowanej przed konferencją książce. W obradach brało udział niemało osób, których publikacje są zawarte we wspomnianej książce (np. prof. dr Václav Krajník ze Słowacji) czy też takie jak prof. dr hab. Jarosław Berent z Polski, którzy nie zgłosili referatów.

Jak zawsze przed konferencją został wydany tom artykułów naukowych, które były rozszerzoną wersją większości wygłoszonych podczas niej referatów. W tomie⁷ zamieszczono 31 artykułów naukowych, dwa artykuły biograficzne o członkach honorowych Litewskiego Towarzystwa Kryminalistycznego⁸ oraz 7 streszczeń referatów, które autorzy pragnęli opublikować w jednym z czasopism wciągniętych do bazy danych *Scopus*. Tradycyjnie teksty były publikowane w językach litewskim, angielskim, rosyjskim i polskim.

Równoległe z konferencją w Wilnie w dniach 24–26 czerwca 2015 r. w Toruniu odbyło się VI Sympozjum Kryminalistyczne PTK „Kryminalistyka – jedność nauki i praktyki”. W pierwszym dniu tej konferencji została podpisana umowa o współpracy Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego i Litewskiego Towarzystwa Kryminalistycznego. Ma ona między innymi pozwolić w przyszłości na unikanie kolizji terminów organizowanych „bratnich” konferencji.

XI międzynarodowa konferencja „Kryminalistyka i ekspertologia sądowa: nauka, studia, praktyka” tradycyjnie rozpoczęła się powitaniem uczestników

⁵ H. Malevski, G. Juodkaitė-Granskienė, M. Shepitko, *10 (Extraordinary) International Scientific And Practical Conference „Criminalistics and Forensic Examination: Science, Studies, Practice“*, „Криминалистъ первопечатный” 2014, № 9, s. 177–181.

⁶ *Attualita Grafologica*, Trimestrale dell’Associazione Grafologica Italiana, 101, Anno XXV n. 4 Ottobre–Dicembre 2006, s. 16.

⁷ *XI Kriminalistika ir teismo ekspertologija: mokslas, studijos, praktika (XI Criminalistics and Forensic Science: science, studies, practice)*, Vilnius 2015.

⁸ W tomie zostały zamieszczone artykuły biograficzne poświęcone prof. dr. hab. Mariuszowi Kulickiemu (Polska) i doc. dr. Ona Danutė Dambrauskaitė (Litwa).

i gości przez prezesa Litewskiego Towarzystwa Kryminalistycznego panią doc. dr Gabrielę Juodkaitė-Granskienė, która między innymi wspomniała o podpisaniu w Toruniu umowy o współpracy PTK i LTK. Konferencję swoją obecnością zaszczylicili Kanclerz Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Litewskiej pan Arūnas Kazlauskas oraz sędzia Sądu Najwyższego Litwy pani prof. dr Rima Ažubalytė, którzy w imieniu swoim i przełożonych życzyli uczestnikom owocnych obrad, podkreślając znaczenie nauki kryminalistycznej i ekspertyzy sądowej w procesie zwalczania i prewencji przestępstw oraz w działalności wymiaru sprawiedliwości.

Podczas części oficjalnej rozpoczynającej się konferencji prof. Henrykowi Malewskiemu został wręczony srebrny medal im. Herberta Mannsa za znaczące osiągnięcia i popularyzację nauki kryminalistycznej, ustanowiony przez Kongres Kryminalistyczny. Medal wręczył prezydent tej międzynarodowej organizacji pozarządowej prof. dr hab. Valery Shepitko (Ukraina).

Merytoryczna część konferencji rozpoczęła się od referatu prof. H. Malewskiego (Litwa) „Kryminalistyka, ekspertologia sądowa i nauki prawa procesowego – koegzystencja, konkurencja czy komplementarność?”. Celem tego referatu było pokazanie w kontekście historycznym złożonych powiązań wyżej wymienionych dyscyplin naukowych, zmian granic i zakresu tych nauk, co powodowało i powoduje powstawanie między nimi obszarów „napieć”. Jednym z podstawowych zadań naukowców jest dążenie do wypracowania modelu komplementarności w rozwoju tych ważnych dla zwalczania i prewencji przestępczości nauk. Referat prof. V. Shepitko i dr. M. Shepitko (Ukraina) „Konsolidacja wiedzy kryminalistycznej w warunkach przemian historycznych i globalizacji we współczesnym świecie” współbrzmiał z referatem prof. H. Malewskiego, wygłoszonym na VI Sympozjum Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego „Kryminalistyka – jedność nauki i praktyki” w Toruniu. Autorzy w historycznej perspektywie przedstawili proces rozwoju nauki kryminalistycznej oraz podkreślili konieczność konsolidacji wiedzy kryminalistycznej we współczesnym świecie z wykorzystaniem w tym celu różnorodnych form współpracy. Interesujący referat „Biegły w nowym modelu polskiego kodeksu postępowania karnego” przygotowany we współautorstwie z dr. hab. I. Sołtyszewskim wygłosił dr K. Krassowski (Polska). Autorzy dokonali analizy zmian przewidzianych w polskim procesie karnym i dotyczących wykorzystywania wiadomości specjalnych, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2015 r. Pierwszą sesję konferencji zakończyło wystąpienie doc. dr G. Juodkaitė-Granskienė (Litwa) z referatem „Reglamentacja ekspertyzy sądowej według standardów europejskich”, w którym podkreśla się znaczenie tworzonych przez ENFSI i inne struktury Unii Europejskiej norm, regulacji i standardów w dziedzinie ekspertyzy sądowej.

W drugim dniu konferencji została wygłoszona większość referatów oraz zaprezentowane plakaty. Pierwszy referat o projekcie naukowo-badawczym dotyczącym realizacji naukowej koncepcji europejskiej wizji kryminalistyki 2020 na Litwie wygłosił prof. dr V.E. Kurapka (Litwa, współautorzy: prof. dr

S. Matulienė, prof. dr Eglė Bilevičiūtė, S. Stankevičiūtė). Wspomniany wielołątkowy projekt badawczy dotyczy analizy zapotrzebowania na stosowanie wiedzy kryminalistycznej przez różnorodne podmioty na Litwie, poziomu regulacji działalności biegłych oraz kierunków i mechanizmów współtworzenia europejskiej przestrzeni kryminalistycznej. W określonym zakresie wspomniany referat współbrzmiał z problematyką badań dotyczących oczekiwań polskich środowisk prawniczych wobec funkcjonowania biegłych sądowych, które zostały przedstawione na VI Sympozjum PTK przez dr M. Tomaszewską-Michalak (współautor P. Rybicki). Interesujący referat o współczesnej terminologii nauki kryminalistycznej przedstawił prof. dr hab. V. Tishchenko (Ukraina), który zaznaczył, że istnieje potrzeba uporządkowania terminologii i pojęć kryminalistycznych, szczególnie z uwagi na konieczność poprawnego ich stosowania. Współczesna kryminalistyka w tempie ekspresowym przyswaja nowe metody i technologie, co jest też powiązane z wprowadzaniem do piśmiennictwa kryminalistycznego nowych pojęć i terminów. Dr K. Krassowski (Polska) wygłosił referat o warunkach współpracy policji krajów UE ze szczególnym uwzględnieniem istniejącej w tym obszarze bazy prawnej. Kończąc swoje wystąpienie, dr K. Krassowski stwierdził, że nie wykorzystujemy w dostatecznym zakresie tych możliwości, które stwarza współczesna baza prawna Unii Europejskiej, nie tylko w dziedzinie zwalczania przestępczości czy jej prewencji, lecz także w dziedzinie szeroko pojmowanych naukowych badań kryminalistycznych. Koledzy z Łotwy dr E. Nimande i dr V. Terehovičs od dłuższego czasu zajmują się problematyką teorii nauki kryminalistycznej⁹ i na konferencję przygotowali referat o teoretycznych podstawach i zakresie stosowania kryminalistycznych metodyk śledczych. Następny referat, oparty na wspólnych międzynarodowych badaniach empirycznych, przedstawił dr B. Šalna (Litwa), a współautorami byli A. Kowalczyk z Polski oraz L. Lyvienė z Litwy. Badanie dotyczyło identyfikacji na podstawie głosu osoby mówiącej w kilku różnych językach (ojczystym i obcym). Prof. dr hab. Irina Perepechina z Moskiewskiego Państwowego Uniwersytetu im. M. Łomonosowa (Rosja) w swoim referacie powiązała problematykę wykorzystywania współczesnych technologii naukowych (badania DNA) w wykrywaniu przestępstw z problematyką wykładania kryminalistyki i innych nauk sądowych na studiach prawniczych. Jej zdaniem dydaktyka kryminalistyczna nie nadąża za współczesnym rozwojem nauki, a to może mieć negatywne skutki dla praktyki. Dr G. Žalkauskaitė (Litwa) poświęciła swój referat analizie semantycznej pojęć „pogróżka” i „terroryzowanie” (*mobbing*), których rozgraniczenie ma decydujące znaczenie w kwalifikacji prawnej czynu. Autorka, jako biegła z dziedziny badań lingwistycznych, przedstawiła wyniki swoich refleksji na ten temat, opartych na wykonanych ekspertyzach sądowych. Doc. dr Marek Fryštak (Czechy) analizował problematykę badania zapachów (osmologia) i jego wykorzystywanie w procedurze karnej Czech. Analizując wartość dowodową opinii osmologicznej, autor podkreśla, że jest to jeden ze środków dowodowych, który

⁹ В.Н. Терехович, *Теория криминалистики. Общая часть*, Рига 2015.

w czeskich procedurach karnych nie jest jednoznacznie oceniany, chociaż jego wykorzystanie nierzadko okazuje się znaczące nie tylko dla wykrycia sprawy. Mecenas K. Kurapka (Litwa) swoje rozważania poświęcił kodeksowej regulacji stosowania wiadomości specjalnych w procedurach administracyjnych oraz wynikającym z tego praktycznym problemom. Prof. dr R. Burda (Litwa) zaprezentował referat na temat bulwersującej sprawy mordu siedmiu funkcjonariuszy litewskich w Miednikach 31 lipca 1991 r., który oceniał z pozycji zarówno prawa krajowego, jak i międzynarodowego w powiązaniu z problematyką kryminalistyczną¹⁰. Martin Laca (Słowacja) wygłosił opracowany wspólnie z prof. dr. J. Metenką referat o znaczeniu oględzin miejsca zdarzenia w czynnościach dochodzeniowo-śledczych. Zaprezentowany tekst był oparty na badaniach empirycznych, przeprowadzonych na Słowacji w ramach realizacji międzynarodowego projektu naukowo-badawczego. Interesujący referat, oparty na badaniach empirycznych, przedstawiła dr Danijela Frangež (Słowenia, współautor prof. dr Darko Maver); dotyczył on spraw wykorzystywania seksualnego nieletnich. Wspomniane studium było oparte na analizie akt spraw karnych oraz wynikach badań ankietowych prokuratorów i śledczych. Z dużym zaciekawieniem wysłuchano referatu dr. K. Krassowskiego (Polska) o wykorzystywaniu dronów w zwalczaniu przestępczości. Ten temat wpisywał się w problematykę adaptowania i wykorzystywania nowych technologii w kryminalistyce. Nowych technologii dotyczył też referat doc. dr J. Juškevičiūtė (Litwa, współautorzy: prof. dr V.E. Kurapka, prof. dr S. Matulienė, I. Ilgauskienė). Autorka przedstawiła założenia oraz pierwsze wyniki międzynarodowego projektu badawczego, którego podstawowym celem jest opracowanie urządzenia wykrywającego na odległość określone związki chemiczne (materiały wybuchowe czy też narkotyki).

Kilka referatów dotyczyło doskonalenia czynności dochodzeniowo-śledczych. Historia kryminalistyki zna niemało przykładów sytuacji, kiedy ktoś, z tych czy innych przyczyn, przyznaje się i przyjmuje winę za niepopołniony czyn. Jak często mamy do czynienia z takimi zdarzeniami, jakie są tego motywy i okoliczności, jakie mamy możliwości i co wskazuje, że osoba bierze na siebie odpowiedzialność za niepopołnione przestępstwo – tej problematyce był poświęcony artykuł dr Olesi Vashchuk (Ukraina). Według autorki, im wcześniej da się ustalić fakt nieprawdziwego samooskarżenia, tym większe są szanse na ustalenie prawdziwego sprawcy przestępstwa. W referacie podkreśla się szczególne znaczenie wiedzy psychologicznej, której zastosowanie w takich

---

¹⁰ O popełnienie tego czynu oskarża się funkcjonariuszy ówczesnej jednostki specjalnej milicji (ros. – ОМОН, отряд милиции особого назначения) z Rygi, która jednoznacznie opowiedziała się za władzą sowiecką i uczestniczyła w szeregu akcji przeciwko strukturom odradzających się i dążących do niepodległości państw bałtyckich (Łotwy i Litwy). Obecnie na Litwie duże kontrowersje wywołał wyrok uniewinniający dowódców wileńskiego OMON-u za przestępstwa wojenne i przeciwko ludzkości, gdyż według składu orzekającego zebrane dowody nie pozwalają uznać ich czynów za inkryminowane zbrodnie. Proces odbywał się bez udziału oskarżonych.

okolicznościach jest niezbędne. Prokurator J. Baltrunienė (Litwa) analizowała czynniki sytuacyjne w przemyśle papierosów, które mają znaczący wpływ na poziom i dynamikę przestępczości przemyślniczej. R. Šlepetytis (Litwa, współautorzy: dr Ž. Navickienė, prof. dr V.E. Kurapka, prof. dr S. Matulienė) mówił o konieczności sprawnego planowania czynności dochodzeniowo-śledczych od początku postępowania przygotowawczego, co ma zapewnić efektywność procesu wykrywczego i dowodowego.

Drugiego dnia konferencji odbyła się sesja plakatowa, na której zaprezentowano sześć plakatów. Przedstawicielki Litewskiego Centrum Ekspertyzy Sądowej D. Bartkevičienė i J. Volkovska przygotowały plakat o współczesnych technologiach badania cząsteczek tonerów w wydrukach dokumentów. Litewscy medycy sądowi dr M. Jakubėnienė i L. Gogelis przedstawili wyniki badań porównawczych stężenia alkoholu we krwi i innych nośnikach biologicznych. G. Gardonyi oraz D. Petretei (Węgry) poinformowali o współczesnych technologiach i urządzeniach stosowanych w badaniu obrazów. L. Levulytė i V. Žuraulis (Litwa) podzielili się swoimi refleksjami na temat zmniejszania ryzyka pomyłki przy określaniu szybkości samochodu dzięki zastosowaniu metod fotogrametrycznych. J. Sedlačkova i J. Provaznik (Czechy) dokonali analizy zwalczania przestępczości narkotykowej ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia współpracy międzynarodowej. Plakat dr R. Włodarczyk (Polska) był poświęcony wybranym zagadnieniom tanatologii oraz casusom, w których tylko wiedza i doświadczenie medyków sądowych pozwoliły rozstrzygnąć przyczyny śmierci gwałtownej i tym samym uniknąć błędnych decyzji w zaszeregowaniu zdarzenia i kwalifikacji czynu. Trzeba zaznaczyć, że sesja plakatowa cieszyła się dużym zainteresowaniem i uczestnicy konferencji nie tylko często dyskutowali z autorami prezentacji, ale też wypowiadali się i porównywali sytuację ze stanem we własnych krajach.

W czasie ostatniej sesji trzeciego dnia konferencji zostały wygłoszone dwa referaty i odbyła się godzinna dyskusja. Biegła Joanna Zemlik (Polska) poruszyła problematykę przemocy w stosunku do dzieci, których ochronę zdrowia często można zapewnić tylko po wykryciu śladów przemocy przez lekarza, wychowawcę czy nauczyciela. Musi to spowodować odpowiednie postępowanie wyjaśniające, a wiedza specjalna medyków może się przyczynić nie tylko do ustalenia stanu faktycznego, ale też ustalenia okoliczności oraz przyczyn powstania urazów. Rozważania autorki były poparte przykładami z praktyki. Biegła z Litewskiego Centrum Ekspertyzy Sądowej R. Tamošiūnaitė zaprezentowała referat o problemach prokuratorów w szykowaniu materiałów na ekspertyzę pismoznawczą, co jest skutkiem coraz mniejszej ilości godzin z kryminalistyki na studiach prawniczych.

Ponad godzinną programowo przewidzianą dyskusję poprowadzili prof. dr S. Matulienė, doc. dr G. Juodkaitė-Granskienė i prof. dr H. Malewski, który zaznaczył, że w czasie poprzednich sesji nie było zbyt wiele czasu na dyskusje, a tylko na krótkie pytania i odpowiedzi, co nie znaczy, że w pierwszych dniach

nie było dyskusji. Bardzo gorące dyskusje były prowadzone w warunkach nieformalnych. Początkowo w wystąpieniach uczestników dominowały sprawy ogólnoteoretycznych zagadnień kryminalistyki i potrzeby aktywizacji współpracy międzynarodowej. Jednak dużo uwagi poświęcono sprawom ekspertyzy sądowej i prawnym aspektom reglamentacji działalności biegłego, a także problematyce doskonalenia czynności dochodzeniowo-śledczych.

Organizatorzy konferencji podziękowali wszystkim uczestnikom oraz wyrazili nadzieję, że w następnym roku ponownie spotkamy się na zamiejskowej XII konferencji międzynarodowej „Kryminalistyka i ekspertologia sądowa: nauka, studia, praktyka” w jednym z sąsiednich krajów.

Fot. 1. Uczestnicy XI Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Kryminalistyka i ekspertologia sądowa: nauka, studia, praktyka”, Wilno, 25–27 czerwca 2015 r.

Fot. 2. Sędzia Sądu Najwyższego Litwy prof. dr Rima Ažubalytė oraz moderatorzy pierwszej sesji plenarnej prof. dr Henryk Malewski (Litwa) i prof. dr hab. Valery Shepitko (Ukraina)

Opracował:
prof. dr Henryk Malewski
Litewskie Towarzystwo Kryminalistyczne